česko-německá novinářská cena

deutsch-tschechischer journalistenpreis

Kategorie: audio (CZ)

Barbora Sochorová, Jan Novák

Atraktivní skládka Česko. Na stopě odpadovým šíbrům

Medium, Datum vysílání
Seznam Zprávy, 12. 3. 2025

Odkaz na online příspěvek:
https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-5-59-jak-dostat-ilegalni-odpad-z-nemecka-do-ceska-snadno-rika-nemecky-novinar-271580

Česko jako černá skládka německého odpadu. Zřejmě mnohaletá praxe, na kterou v poslední době upozornily případy hald odpadků v Jihomoravském a Moravskoslezském kraji. Několik stovek tun textilu, plastů, kusů větrných elektráren nebo rotorů patřilo původně německé firmě Roth International, po Česku je rozvážela tuzemská společnost Piroplastic. Dva muži, kteří jsou s ní spojení, teď ale tvrdí, že o zásilkách z Německa nic neví. Jak se k nám tedy odpad dostal? To zjišťoval reportér Seznam Zpráv Jan Novák, který na nelegálních smetištích na Moravě a ve Slezsku natáčel. A proč německé firmy odpadky do Česka vůbec posílají, popíše v druhé části dnešní epizody německý novinář a autor knihy o odpadové mafii Michael Billig.

Je středa 12. března, tady je BS a 5:59, zpravodajský podcast Seznam Zpráv.

Jan Novák, reportér Seznam Zpráv. Ahoj, Honzo. Díky, že jsi přišel.

Ahoj a dobrý den.

Honzo, německé odpadky na nelegálních skládkách v Česku - je to rozšířený problém, děje se to často?

No, my vlastně pořádně nevíme, protože jak se dozvíme o nelegálním přeshraničním odpadu, tak to jsou pouze dvě cesty. První je, když zadrží celníci kamion plný tohohle toho nelegálního odpadu, anebo poté, když někdo nahlásí černou skládku a inspektoři poté zjistí, že to není český odpad, ale německý. To jsou vlastně dva základní způsoby. Kolik toho je, jaké množství, to nevíme, víme pouze ty oficiální statistiky a těch není moc.

Ty jsi se zabýval jedním konkrétním případem, případem nelegální skládky v Jiříkově na Bruntálsku. Začněme to vyprávění tam. K čemu tam v polovině prosince loňského roku došlo?

Kategorie: audio (CZ)

Dobře, začneme tím, co mi vyprávěla majitelka pozemku v Jiříkově, no, a pak se postupně dostaneme k tomu dalšímu odpadu, k cestám, mapám, až k těm organizátorům a bílým koňům. Takže paní majitelka prodávala s bratrem přes realitní kancelář dědictví po tatínkovi - bývalou pilu, která je v chráněné oblasti přírodního parku Sovinecko na Bruntálsku. Někdy koncem listopadu se přihlásil jakýsi pan Stanislav Kraus, který působil slušně a hovořil o tom, že má zájem o koupi, protože by tam rád postavil linku na zpracování plastu. Všechno mělo být přírodní, ekologické, šetrné, hi-tech, zkrátka vykreslil to v těch nejlepších barvách. S majitelkou podepsali smlouvu s tím, že prvních osm měsíců bude měsíčně splácet 50 tisíc korun, a pak doplatí zbytek. Jenže o pár týdnů (později) to celé chytlo úplně jinou dynamiku. Do objektů, který mimochodem je tak trochu mimo tu obec, začaly najíždět kamiony a navážely tam podivný odpad. Toho si všimla sousedka, zalarmovala starostku obce Jiříkov Barboru Šiškovou a ona je vlastně ta klíčová osoba, která poté vyburcovala veřejnost, tedy i nás média, abychom se tím případem začali zabývat.

rozjedeme sound design už v Honzovi

KLIP:

„Do Česka míří nelegální odpad ze zahraničí. Na Bruntálsku se teď objevila černá skládka sklolaminátu, zřejmě z rozebraných větrných elektráren a letadel v Německu.“ fade

KLIP:

„Policie vyšetřuje nelegální skládku německého odpadu v Jiříkově na Bruntálsku, upozornili na ni místní.“

KLIP:

„Na odstranění nelegálního odpadu z Jiříkova na Bruntálsku budou spolupracovat české a německé úřady. Případ řeší policie i inspekce životního prostředí.“

Starostka Šišková, jakmile viděla, že obcí projíždějí kamiony, tak ihned zavolala policii a celníky a ti potom ty vozy s odpadem zajistili.

KLIP:

Kategorie: audio (CZ)

„Vlastně toho osmého se stalo to, že najely dva kamiony. Tenhleten a ještě jeden ale od jiný firmy, takový červený mercedes. A ten vyklopil tohle toto. Takže tohle je obsah jednoho kamionu. 16 tun přibližně. Tak z toho jde asi odvodit, kolik toho je na té vánoční skládce."

Jsou tam velké kusy křídel z letadel, rotory, kusy větrných elektráren, do toho velký pytle plné čehosi, plast, spousta takovýhle věcí.

KLIP:

„Tak tohle toto jsou díly z těch větrných elektráren." "Tady vidíme kus lopatky" "Jo, jo, tady hned vidíte skelná vlákna a ten laminát a když byste na to sáhl, tak je to opravdu ostrý. Je to poškozený, takže to tu může létat všude po okolí. Je to poměrně nepěkná záležitost."

Podle pozdější zprávy České inspekce životního prostředí se na ten pozemek bývalé pily podařilo navést 150 tun odpadu a dalších 62 tun zůstalo naložených v těch pěti kamionech.

KLIP:

„A tohle to jsou ty big bagy, co jsem vám ukazovala to smradlavý, to jsou desky plošných spojů, kabely a smrdí to poměrně dost po nějakém acetonu. Můžeme to obejít, jestli chcete. Kamiony jsou vzadu, tam uvidíte kolik vyložil ten jeden kamion co jsme chytli a z toho si možná umíme trochu spočítat kolik kamionů je tady."

A teď to nejpodstatnější: Starostka od řidičů vymámila velmi důležité přepravní dokumenty, které cestu toho nelegálního odpadu popisují a které jsou tím základem pro českou, německou policii, pro pracovníky, pro inspektory životního prostředí a taky pro to moje pátrání.

KLIP

„Tohle je pouze první noc?" "My si to myslíme, my jsme to chytli až ráno, možná něco vezli už den před tím, ale jak víme z těch dokumentů od Krause, měl tam papíry k naklaďákům z toho 13. 12."

A co tedy v těch dokumentech, Honzo, bylo?

No, to nejzásadnější - tedy, že zaprvé původcem odpadu je německá společnost Roth International, která sídlí v městě Wernberg Köblitz nedaleko Rozvadova a která se specializuje na recyklaci odpadu. Potom, že importérem toho odpadu je jakási česká firma Piroplastic a kontaktní osoba, je tam uveden jistý pan Stanislav Kraus. Podle veřejných zdrojů ta firma nemá žádnou provozovnu, žádné webové stránky, nic nevlastní, sídlí na virtuální adrese a podle účetních závěrek je ztrátová, zadlužená. Její

Kategorie: audio (CZ)

jednatel bydlí v paneláku v Havířově, no, ale k tomu se ještě dostaneme. Tou další důležitou informací na těch dokumentech byl takzvaný recyklační závod. To je nějaká firma na okraji Frýdku-Místku a tam jsem to své pátrání začal.

KLIP:

„Bůh ví, co je uvnitř. Vy jste to asi nezjistili?" "Ne, rozdělávali jsme asi deset balíků…."

No, bylo to velmi zajímavé s tím jednatelem. Majitel Petr Liberda je takový bodrý padesátník nebo šedesátník, ale jakmile jsem se zeptal na tu firmu Piroplastic, tak hned spustil: Jsou to podvodníci. Ten, co za ně vystupuje, jistý Miloslav Prokop, je prý cyp, co všem dluží, včetně jeho. A že po něm zůstává jen bordel. Tady míněno jaksi ten odpad.

KLIP

"To je prostě neskutečné a on je vypravěč. Právnička s ním mluvila a říkala, s tím chlapem asi nepohneme. Ten má všechno na párku, on má sedmdesát roků…."

A odvyprávěl mi vlastně stejný příběh jako ta majitelka pozemku v Jiříkově. To znamená, že přišel slušně vypadající pán, pronajal si od něj halu, že tam postaví linku na zpracování plastu. No, ale skončilo to stejně. Najednou se tam objevilo nejprve 15 tun keramických kabelů - to ještě Petr Liberda udělal humbuk a on si to někam odvezl,...

KLIP

"On to začal odvážet, protože jsem dělal kravál. Odvezl asi tři kontejnery" "Kdy tohle bylo?" "No vloni, v červnu."

…ale pak tam zase navezl tuny textilního odpadu.

KLIP:

„…A druhý den přijel druhý kamion s tím bordelem, s tou textilií a dal to dovnitř. Tak říkám, co to je? A on, že je to jenom na převoz, že to zabalí a už to jde pryč."

No, zkrátka, když to zkrátím - stejný scénář. Přestal platit nájem, textil je stále tam a pan Prokop z toho Piroplastiku dělá mrtvého brouka.

KLIP:

Kategorie: audio (CZ)

„Já mám sto tisíc vyhozených, ale kdybych měl ten odpad oficiálně zlikvidovat, tak je to dalších sto tisíc. Protože my jsme oslovili skládku a ti mi to ocenili tady na sto a kdybych to odvezl do spalovny tak na 130 plus doprava, tak to je 250 litrů a výsledek je takový, že on se k tomu furt hlásí, volá. Tak já vždycky zavolám holkám, který den volal a zatím to tam mám na hromadě, to mi nevadí, ale s**e mě, že je z toho bordel.“

Ty jsi, Honzo, popisoval i další podobný příběh Piroplastiku a textilního odpadu, také z frýdecko-místecka. Co se stalo tam?

No, máš pravdu, to mi vyprávěla Romana Hegrová, majitelka bývalé zemědělské usedlosti v malý vesnici Horní Tošanovice u Frýdku-Místku právě. A taky - někdy minulý rok za ním přišel sympatický sedmdesátník Prokop, měl zájem o pronájem haly, taky mluvil o lince na zpracování plastového odpadu, a když si plácli, navezl tam tuny textilního odpadu a neměl se k tomu to odvézt.

KLIP:

„Po čtrnácti dnech tu nebyl, tak jsem mu telefonovala co je a byly zase výmluvy - pokažené auto. To bylo asi třikrát pokažené auto, že se sem nemůže dostat. Já říkám, že nepotřebuju abyste se sem dostal. Vemte si to a odvezte si to na skládku. Já vidím, že to není materiál na zpracování.“

Tady to pro ni dopadlo relativně dobře, protože Prokop odvezl odpad na skládku a v uvozovkách vyfasoval jen dvaceti tisícovou pokutu od České inspekce životního prostředí. Ale jinak ten příběh je, jak přes kopírák.

KLIP:

„Přijel se podívat pan inspektor a řekl, že jsme šestý záchyt tohoto odpadu, toho stejného odpadu. Ukázal mi fotky co vyfotil v chráněné krajinné oblasti, v lese u Orlové. Že my jsme šestý případ tohoto odpadu.”

Vlastně oba dva ty majitelé těch pozemků, hovořili o tom, že pan Prokop se tam v nějaký moment přivedl partu, řekl bych, ne zrovna seriózně vypadajících mužů, kteří obrovský palety toho textilu měli za úkol dávat do menších tašek a pravděpodobně s tím, aby ty tašky buďto rozházeli po okolí do popelnic, anebo nějakým způsobem je dokázali někde se jich zbavit.

Takže v lepším případě do popelnic, v tom horším zkrátka do volného prostoru nebo třeba na skládku?

Kategorie: audio (CZ)

Přesně tak, ten princip je v podstatě stejnej. To znamená dostat peníze za odpad a toho odpadu se zbavit. Výsledná cena je zisk.

Ty jsi Miloslava Prokopa kontaktoval a konfrontoval si ho s tím, co dělá nebo respektive co o něm ti lidé, kteří se s ním setkali, tvrdí, že dělá. Co ti na to on řekl?

Nejprve jsem si o něm zjistil, že má poměrně vysoké exekuce. Dokonce v neuvěřitelné výši 40 milionů korun a že bydlí v chatové oblasti opět nedaleko Frýdku-Místku, tak jsem tam zajel a bylo to dost zvláštní setkání, protože nejprve zapíral sám sebe, ale nakonec se přece jenom rozmluvil. I mně říkal, že vyběhává povolení na stavbu linky na zpracování plastu, ale prý se mu to nedaří. Přiznal se k textilnímu odpadu. Prý ho koupil od nějaké firmy, kterou nechtěl jmenovat. Proč a nač, to mi taky neřekl.

KLIP:

„Tošanovice" "No, to já jsem odvezl." "To byl ten textil, co to bylo za bordel?" "To nebyl bordel, to bylo na další zpracování, to jsme koupili jako materiál. To nebyl odpad." No, odvezl ijste to potom na skládku."

Ale razantně se distancoval od toho německého odpadu. S tím prý nemá nic společného, to je prý v uvozovkách práce jeho kolegy, toho zmíněného Stanislava Krause, který figuruje v těch přepravních dokumentech a který koupil tu bývalou pilu v Jiříkově.

KLIP:

„Znovu vám říkám: na Jiříkov si to navozil pan Kraus, pronajal si prostory a navozil si…" "Ale jako Piroplastik!" "Ano, jako Piroplastik, ale vy taky můžete jít a říct, jsem Piroplastik a něco řešit." "To přece nemůžu." "A proč byste nemohl?" "Nemůžu přece podepisovat smlouvy jako Piroplastik…" "Já nevím, jakou měl smlouvu podepsanou." "Vy jste taky podepisoval smlouvy jako Piroplastik." "Já mám plnou moc." "Od toho pana Veličky?" "Od pana Veličky."

A pak jsem se vypravil za jednatelem Piroplastiku Markem Veličkou a to byl tedy úplný bizár. Bydliště má v paneláku na okraji Havířova. Zhruba ve dvě odpoledne zvoním na zvonek a otevře mi asi tak desetiletý kluk a říká, že jeho táta ještě spí a že ho vzbudí. O chvíli později vylezl pán v županu a působil dost zmateně. Říkal, že firmu Piroplastic sice zakládal, ale že prý už nefunguje.

KLIP:

Kategorie: audio (CZ)

„No, tak spolu jsme to jako měli rozjet tu firmu." "A co to mělo být za firmu?" "Na zpracování odpadu pyrolýzou. On to tři roky zařizoval a nakonec jsem to vzdal, že to zrušíme, protože to nedokázal vyřídit."

O žádném odpadu, ani o tom textilním, ani o tom německém nic neví a nakonec se vlastně přiznal, že je něco jako bílý kůň.

KLIP:

„Tak to je na vás napsaný, že jo, ta firma. To jste asi druh nějakýho bílýho koně, ne?" "Já nevím." "Tak něco si o tom asi musíte myslet, teď jsem vám tady ukázal spoustu věcí, ukázal jsem vám přepravní list, tam je vaše firma, kterou vy vlastníte, vy jste jednatel. Tak co si o tom myslíte?" "Že jsem v pí*i."

Když jsme, Honzo, mluvili o odpadcích v Jiříkově, musíme říct, že ty jsi vystopoval to, kde se odpadky nacházely předtím, tedy, odkud v kamionech do Jiříkova přijely. A pokud jsem to správně pochopila, tak to byly další černé skládky na území Česka, je to tak?

To byla taková moje druhá větev toho pátrání. Chtěl jsem zmapovat, kdy, kdo a kam a kolik toho nelegálního německého odpadu z firmy Roth International do Česka vlastně navezl. A během toho jsem objevil další, jak to říct, ložisko toho odpadu, kde je ho mimochodem minimálně dvakrát tolik, než v tom Jiříkově a leží na dvou pozemcích v průmyslové zóně Brno - jih v části Horní Heršpice.

KLIP:

"Jó, to je přesně ono, sklolaminát, ty jo, toho je hrozně moc teda."

A je to stejný sklolaminátový nebo plastový odpad. Jsou tam také kusy křídla letadel, listů, vrtulí větrných elektráren nebo válcové rotory. Mezitím se válí takový role plastových fólií a takový ty velkoobjemový pytle s něčím neznámým uvnitř. No, a na tom všem pobíhají dva vlčáci. Z protokolu o kontrole české inspekce jsem se pak dozvěděl, že tam od června do října minulého roku firma Piroplastic navezla nejméně šestnácti kamiony 317 tun tohoto odpadu. A při pátrání, kdo za tím stojí, jsem opět narazil na Stanislava Krause.

KLIP:

„On dělá ty ještě ty, likvidace toho bordelu." "Jak se jmenuje?" "Kraus, Kraus." "Stanislav Kraus?" "Jo, to je on."

Kategorie: audio (CZ)

Ti místní mi dokonce říkali, že na jednom z těch pozemků bydlí, ale osobně ho kontaktovat se mi nepodařilo, protože když jsem vstoupil do pneuservisu, vedle něhož ty odpady jsou složený, tak mě z něj poměrně rázně vypoklonkoval muž zápasnický postavy. Jestli to byl sám Stanislav Kraus, to nevím.

KLIP:

“To jste tady špatně.” “Ne, jsem tady správně, vždyť tu bydlí.” “Tady nikdo takovej není, nashledanou.” “A ten bordel tady, kvůli němu jsem tu. A vy jste kdo?” “Děkuju, nashledanou.” “A můžu mluvit s panem Krausem? Jenom se s ním potřebuju dohodnout.“

Každopádně jsem pak hovořil s majitelkou toho pozemku. No, a hádej, stejný příběh - pan Kraus si od ní pozemek pronajal, řekl jí pohádku o lince na recyklaci odpadu a po čase se tam zase objevil ten plast. Když se ho ptala, o co jde, tvrdil, že se jedná o čistý plast, který bude recyklovat, ale samozřejmě k ničemu takovému došlo a ten odpad tam stále je.

Část toho odpadu se přesunul do Jiříkova, ale jeho větší část teda je pořád tam?

Přesně tak, víme o dvou místech, kde aktuálně je něco přes 500 tun odpadu - jeden Jiříkov, druhý u Brna. A ten stoprocentně pochází z firmy Roth International.

Honzo, a ty jsi se pokusil kontaktovat i firmu Roth International a ptát se, proč jejich odpad končí u nás v Česku. Odpověděli ti?

Pochopitelně jsem do firmy posílal několik e-mailů, ale nikdy mi neodpověděli. Nicméně společnost Roth International, jak jsem se dozvěděl z německých médií, se k případu vyjádřila v úterý, kdy svým zákazníkům napsali e-mail, v němž zodpovědnost za ten nelegální, ukládaný odpad v Česku odmítají a uvedli, že prý spoléhali na českého subdodavatele, tedy firmu Piroplastik a prý se o všem dozvěděli až z tisku.

Honzo, a co na to říkají české úřady? Ty už jsi zmínil Českou inspekci životního prostředí, ta se tím, předpokládám, zabývá. Tak s jakými výsledky?

Česká inspekce životního prostředí ukončila to šetření se závěrem, že se firma Piroplastic od poloviny června do začátku ledna podílela na přepravě nedovoleného odpadu z Německa do Česka a vyčíslili to, že se jedná o celkové množství 526 tun nelegálního odpadu. Za to jí hrozí podle ředitele Petra Bejčka pokuta až do výše maximálně 25 milionů korun. No, k tomu ale je nutno dodat, že tak vysokou pokutu

Kategorie: audio (CZ)

inspekce nikdy neudělila, maximálně 10 milionů. Ale vzhledem k tomu, že ta sama firma, jak jsme si řekli, je v dluzích, ty lidé, o nichž jsme hovořili, tak mají buďto exekuce, nebo mají trvalé bydliště na úřadu, tak to příliš odstrašující efekt nemá. Co je mnohem podstatnější, je šetření policie. Ta zahájila řízení pro podezření z přečinu neoprávněného nakládání s odpady. Za to hrozí pachateli maximálně rok vězení, ale ministr životního prostředí Petr Hladík za KDU-ČSL mi říkal, že by podle něj mohlo jít dokonce o organizovaný zločin a tam jsou pak ty sazby vyšší.

KLIP:

“Jasnej dojem, že to byl byznys model, který tady měl jako v uvozovkách dobře vydělat prachy prostě organizovaným zločinem. Ti, co to vozili, věděli, že je to nelegální odpad, ti, co to posílali, věděli, že to je nelegální věc.“

Pochopitelně jsem kontaktoval i německou stranu a od německého státního zastupitelství vím, že ve firmě Roth International proběhlo několik prohlídek - jak ve firmě, tak i v soukromých prostorách - ale taky, jako česká policie, se to vyšetřuje a to řízení probíhá.

A jak to tedy teď, Honzo, v Jiříkově, ale i na okraji Brna, protože ty jsi navštívil obě ty lokality, jak to tam v tuhle chvíli vypadá a je jasné, kdo ty odpadky odveze a jestli si je vůbec někdo odveze?

Takhle těch pět kamionů, které celníci odstavili, na nichž bylo 68 tun odpadu, tak ty už byly odvezeny zpátky firmě Roth International do Německa. Co bude se zbytkem - a hovoříme o zhruba 460 tunách odpadu - to je otázka. Minulý týden jsem se na to ptal právě ministra životního prostředí Petra Hladíka. A on je přesvědčený, že si to Německo odveze, nebo to Němci zaplatí, a to v řádu týdnů. Mezitím starostka Jiříkova Barbora Šišková upozorňuje, že z těch pytlů, kde je například uskladněno bezmála 1,5 tuny bateriových článků, cosi divného vytéká. V celém tom prostoru něco zvláštně zapáchá, bojí se o kontaminaci ovzduší i vody. Tak uvidíme, jak rychle se celý proces vyvine a zda-li opravdu si Německo tento odpad zpátky odveze.

Jan Novák, reportér Seznam Zpráv. Honzo, díky, že jsi přišel.

Bylo mi potěšením, na shledanou.

KLIP:

„Es ist ein schmutziges Milliardengeschäft. Der illegale Handel mit Müll boomt…”

Kategorie: audio (CZ)

Nelegálním odpadem, který se přes hranice z Německa do Česka dostává, se ve svých reportážích už několik let zabývá i Michael Billig, německý novinář a publicista, autor knihy Schwarz. Rot. Müll: Die schmutzigen Deals der deutschen Müllmafia.

Vielen Dank, dass du am Podcast teilgenommen hast, Michael!

Ja, Vielen Dank fürs Interesse.

Už jsme slyšeli o tom, jak se nakládá s ilegálním německým odpadem v České republice, kde se jeho části nacházejí a co se s tím dá nebo spíš nedá dělat, ale pojďme se teď podívat na to, jak se sem německý odpad, třeba i legálně dostává a z jakých důvodů - proč Němci vozí své odpadky do České republiky?

To je dobrá otázka a odpověď se asi bude lišit případ od případu, ale faktem je, že Němci vozí do České republiky odpadu víc a víc. Od roku 2004, kdy Česko vstoupilo do Evropské unie, se vývoz odpadu z Německa k vám zvedl zhruba pětinásobně. Jde o desítky tisíc tun odpadků, které se do Česka dostávají legálně - tedy k dalšímu zpracování, třeba k recyklaci nebo k takzvanému "energetickému využití", kdy se z nich získává další energie. Nesmí se ale vyvážet jen tak na skládku nebo se likvidovat jakkoliv jinak. To je zakázáno - jak podle německého práva, tak podle českého.

Je pohodlnější a levnější poslat to k nám do Česka, než to likvidovat v Německu?

V některých případech mají němečtí vývozci odpadu sídlo tak blízko českých hranic, třeba v Bavorsku nebo Sasku, že to mají do Česka dokonce blíž než do míst, kde se odpad likviduje v Německu, třeba v Severním Porýní - Vestfálsku, to je vážně kus cesty. Takže na jedné straně hraje roli vzdálenost a na straně druhé mám pocit, že české kontroly nejsou tak přísné jako v Německu. Ani zákony na ochranu životního prostředí nemáte tak přísné jako u nás. V Česku může odpad snadněji zmizet. Abych uvedl příklad, na německých silnicích proběhne za rok na deset tisíc kontrol přepravy a převozu odpadu. Česká celní správa, která má takové kontroly na starosti v Česku, mi na můj dotaz odpověděla, že loni provedla takových kontrol 400. To není moc a když jsem sám sledoval některé ilegální převozy odpadu z Německa do Česka, musím říct, že ten přechod hranice je úplně snadný. Náklad nikdo nekontroluje, čeští celníci řeší hlavně pašování drog, cigaret, a zaměřují se na příhraniční hazard. Přílivu odpadků podle mého názoru moc nebrání. Žádná oficiální čísla samozřejmě neexistují a je těžké to odhadovat. Ale je to byznys, ve kterém se točí miliony eur. Likvidace odpadu v Německu je drahá a náklady na ní se, podle toho o jaký druh odpadků se jedná, pohybují odhadem mezi 60 a 70 eury za tunu. V České

Kategorie: audio (CZ)

republice se to dá pořídit zhruba za polovinu, spíš i za míň. V každém případě likvidací v Česku ušetříte - a spousta lidí na tom chce vydělat. Pokaždé, když se s odpadem manipuluje a projde někomu rukama, musí ten někdo dostat zaplaceno a každý z toho řetězce lidí na tom chce něco vydělat. Před dvěma a půl lety jsme sledovali jeden náklad odpadu přes německé hranice až do Čech.

KLIP

„…von der Abfahrt nur sechs Kilometer bis zu Grenze… …die Grenze nach Tschechien."

Na začátku stála odpadová společnost v Bavorsku, která vykupovala odpad i od dalších firem. Ta ho pak prodala takzvanému broukrovi, zprostředkovateli, který ho přeprodal další firmě, tentokrát z Česka. Ta ho předala další české společnosti a ta ho pak oficiálně nechala v jedné české cementárně. Takže jen v tomto konkrétním případě bylo zapojeno téměř půl tuctu subjektů.

A jak to celé funguje? V Německu občané vytřídí odpad, zaplatí za to nějaké poplatky, tak je to i v Česku, a co se s odpadky děje dál?

Přesně tak, smetí se pak dál posílá do třídíren, kde se rozdělí podle toho, z jakého je materiálu. Něco se dá recyklovat, něco se spálí a využije se energie, kterou spalování vytváří. Co v Německu není možné, je ukládání na skládku. To je to, co je pořád povoleno v Česku - u vás se může třeba odpad z domácností, nebo plasty dál skládkovat. Musí to ale být český odpad, ne německý. Existuje samozřejmě trik, kterým se dá zákon obejít a který mi popsaly české úřady: Německý odpad se jednoduše přeštítkuje na český. Na této praxi se podílí jak německé, tak české firmy, které se pak odpadu v Česku zbaví. A nejen toho německého, dá se předpokládat, že nelegálně svůj odpad u vás likviduje i Itálie nebo Nizozemsko. A je třeba taky říct, že nejde jen o odpad z domácností, ale i o průmyslový odpad z různých firem a společností. To je ostatně i případ nelegální skládky v Jiříkově, kde mimo jiné leží zbytky letadel nebo větrných elektráren, což není nic, co by vyprodukovaly domácnosti. A taky mluvíme o nebezpečných odpadech, jejichž legální likvidace je mnohem nákladnější a je třeba najít způsob, jak s ním naložit.

Co je to za firmy, které tohle dělají? Jsou to typově malé nebo větší společnosti? Náš kolega Honza Novák mluvil o firmě Roth International - jak společnosti se těchto věcí dopouští?

Firmy jako je třeba právě Roth International jsou v Německu prakticky neznámé. Obecně platí, že většina firem, které se v Německu odpady zabývají, jsou jen málo známé, celé to téma odpadů a jejich likvidace prostě není dost sexy, a tak se o něm ve společnosti prakticky nemluví, média se o něj nezajímají a to je podle mě součást celého problému. V Německu produkujeme neuvěřitelné množství odpadků, ale nikdo nechce vědět, co se s nimi děje potom, co je hodíme do koše. Nakládání s odpady

Kategorie: audio (CZ)

- i v té legální rovině - je v Německu obrovský byznys, o kterém se toho navzdory jeho ziskovosti moc neví. Spousta lidí na něm ale chce vydělat. A to jak legálně, tak nelegálně, a ty světy se často protínají. Do byznysu s odpady jsou zapojeni i skuteční zločinci, kteří figurují i v jiných trestných aktivitách, jako jsou podvody, praní špinavých peněz nebo obchod s drogami. Když jsem v té věci pátral, narazil jsem i na lidi ze sex byznysu, a těch propojení na legálně fungující firmy v oboru je tam celá řada.

Evropský policejní orgán Europol vydal v roce 2022 zprávu ve které uvádí, že firmy, které s odpady nakládají, navazují úzké styky se zločinci a že to už zřejmě trvá delší dobu a vztahy mezi nimi se rozvíjejí spolu s tím, jak se rozvíjí systém odpadového hospodářství. Já čtu zprávu Europolu tak, že čím víc se průmysl odpadového hospodářství rozvíjí, tím přísnější jsou zákony o nakládání s odpady a tím větší mají podnikatelé v tomto oboru motivaci nařízení obcházet a porušovat je, protože je to výhodné a mají z toho víc peněz. To stojí podle mě za tím úzkým propojením legálních a nelegálních hráčů v odpadovém průmyslu.

Vy jste, Michaeli, napsal knihu, v jejímž názvu se přímo mluví o německé odpadové mafii - má tento problém v Německu skutečně takové rozměry?

Myslím, že je to větší problém, než si byli lidé dosud ochotni připustit. Já se ve své knize zabývám hlavně obdobím od roku 2005, kdy Německo zpřísnilo zákony o odpadech, třeba právě tím zakázáním skládek. A to, co se tady tehdy dělo mezi roky 2005 až 2010 nebo 2012 bylo přesně to, co se v posledních letech děje v Česku nebo v Polsku. Odpadky se ve velkém objevovaly na už zavřených skládkách po celém Německu. V jedné štěrkovně v Braniborsku se za rok a půl nashromáždilo 300 tisíc tun odpadu. Kriminalisté, kteří se tím tehdy zabývali, mi později říkali, že teď se celý problém přesunul z Německa do východní Evropy, takže v Německu už se s tím sice moc nepotýkáme, ale své odpadky jsme přesunuli do Česka a do Polska. A já mám podezření, že to není záležitost poslední doby, ale že se to děje už velmi dlouho.

Zajímají se o to nějak víc německé úřady - o ten přeshraniční ilegální transport myslím?

Ano, snaží se s tím bojovat, někdo víc, někdo méně. Potíž v Německu spočívá v tom, že každý úřad je zodpovědný jen za určitou oblast a někdy máte pocit, že jeden úřad neví, co se děje v působnosti toho druhého. Odpovědnost se hodně tříští - někdy ji nesou spolkové země, někdy menší správní celky, místní úřady a když se odpad přesouvá napříč spolkovými zeměmi je to ještě problematičtější. A

Kategorie: audio (CZ)

odpadoví šíbři se o hranice nestarají, ti jedou svůj byznys mezinárodně a podle mého s nimi úřady nestačí držet krok.

A dá se čekat, že se to v nejbližší době změní? Že bude třeba Německo lépe vymáhat dodržování zákona a že německý odpad nebude končit v Česku? Nebo je řešením zakázat skládkování i v Čechách nebo třeba v Polsku?

To jsou dobré otázky, ale těžko se na ně hledá odpověď. Mnozí lidé z oboru, lobbisté a podnikatelé říkají, že kdyby země na východ od Německa zavřely skládky, zločinný byznys s odpadem by to omezilo. Když bude nelegální vozit plastový odpad na skládku, bude stačit podívat se na korbu náklaďáku a zjistit, jestli se tam odpad převáží nebo ne, nebude třeba zkoumat, odkud je. Ale problém Německa je ještě někde jinde - produkujeme tolik odpadu, že je obtížné nakládání s ním kontrolovat a monitorovat a ty tvrdé zákony, které jsme přijali, prosazovat. I v Německu se pořád objevují černé skládky, třeba v severoněmeckém městě Güstrow, kde černá skládka existovala 20 let a byl na ni třeba odpad z Nizozemska. Když se nad tím zamyslíte, potřebujete v boji s ilegálním odpadem takové lidi jako je starostka z Jiříkova, paní Šišková, kteří jsou odhodlaní a mají odvahu se tomu problému postavit. A taky odhodlané a odvážné úřady a politiky, kteří se k té problematice přihlásí.

Michael Billig, německý novinář a Expert na ilegální odpad. Díky, že jste si na nás našel čas…

Sehr gerne.